

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Бубняка Юрія Романовича

на тему: «Підготовка фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка;

подану до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді PhD 12468

у Тернопільському національному педагогічному університеті

імені Володимира Гнатюка

Актуальність теми дослідження зумовлена сучасними трансформаційними процесами в системі професійної та фахової передвищої освіти України, що відбуваються під впливом цифровізації суспільства, інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та модернізації транспортної галузі.

Сучасний ринок праці висуває підвищені вимоги до рівня професійної компетентності фахівців автомобільного транспорту, зокрема щодо їх здатності використовувати цифрові інструменти для діагностики технічного стану транспортних засобів, організації перевезень, управління логістичними процесами та обробки даних. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба в оновленні змісту, форм і методів професійної підготовки фахових молодших бакалаврів із урахуванням можливостей цифрових технологій.

Водночас аналіз наукових джерел і освітньої практики засвідчує, що питання цілісної системної підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту із застосуванням цифрових технологій ще недостатньо розроблене. Потребують уточнення педагогічні умови, змістове наповнення, форми та методи використання цифрових засобів навчання у професійній підготовці.

Зважаючи на усе зазначене, тема рецензованого дисертаційного дослідження – «Підготовка фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій», є актуальною і спрямованою на розв'язання суперечності між зростаючими вимогами до цифрової

компетентності майбутніх фахівців автомобільного транспорту та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення їх підготовки в умовах цифровізації освіти.

Наукова новизна результатів проведених досліджень та їх наукова обґрунтованість. Наукові положення, що містяться у дисертаційному дослідженні, є аргументованими, ґрунтуються на сучасних досягненнях теорії і методики професійної освіти, цифровізації освітнього процесу та підготовки фахівців транспортної галузі, спираються на дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Сформульовані автором висновки та пропозиції підтверджують результати проведеного експериментального дослідження.

Дисертація містить елементи наукової новизни, а саме: вперше теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено модель підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій, яка передбачає поетапну організацію освітнього процесу; використання комплексу цифрових освітніх ресурсів, методів і форм навчання, що узгоджуються із визначеними етапами підготовки, спрямовані на формування професійної та цифрової компетентностей здобувачів освіти; визначено та обґрунтовано педагогічні умови ефективної підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту із застосуванням цифрових технологій; уточнено критерії відбору змісту навчального матеріалу з урахуванням специфіки професійної діяльності у транспортній галузі; розроблено структурно-функціональну модель формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами цифрових технологій; подальшого розвитку набули підходи до визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості професійної та цифрової компетентностей фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту.

Зазначені елементи наукової новизни є обґрунтованими результатами проведеного здобувачем дослідження та мають істотне значення для галузі знань Освіта / Педагогіка.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дисертаційної роботи можуть бути використаними для оновлення змісту професійної підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту, розробки та впровадження моделей і методик навчання із застосуванням цифрових технологій, створення комплексів навчально-методичного забезпечення, використання методичних рекомендацій щодо формування професійної та цифрової компетентностей здобувачів освіти.

Результати дослідження можуть бути застосовані у практиці закладів фахової передвищої освіти, у процесі викладання дисциплін професійного та педагогічного циклів, під час організації змішаного та дистанційного навчання.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Структура дисертаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу ілюстровано 26 таблицями, 25 рисунками та 8 додатками. Список використаних джерел включає 233 наукових праць, 55 з яких іноземними мовами. Основний зміст дисертації викладено на 216 сторінках.

Дисертація написана державною мовою та оформлена у вигляді рукопису. Її оформлення відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України №40 від 12.01.2017р.

У *вступі* викладено актуальність теми роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження. Науковий апарат дослідження визначено точно, відповідно до теми дисертаційної роботи, з урахуванням результатів досліджень та потреб професійної діяльності майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту.

У цій структурній частині роботи також визначено наукову новизну, та практичне значення дослідження, подано інформацію про впровадження його основних положень та результатів у освітній процес Галицького фахового коледжі імені В'ячеслава Чорновола, автотранспортного фахового коледжу

Криворізького національного університету, технічного фахового коледжу Луцького національного технічного університету, подано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації, розкрито особистий внесок здобувача, зазначено дані про структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* дисертаційного дослідження розкрито теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту до професійної діяльності засобами цифрових технологій. На основі ґрунтовного аналізу наукових джерел автором виокремлено сучасні підходи до професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, зокрема компетентнісний, системний, діяльнісний та особистісно орієнтований.

Аналіз наукової літератури дав змогу автору конкретизувати сутність поняття «готовність до професійної діяльності» як інтегративної характеристики особистості, що поєднує мотиваційні, когнітивні, діяльнісні та особистісні компоненти.

У підрозділах розділу детально розкрито роль і функції цифрових технологій у формуванні готовності майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту, зокрема їх вплив на активізацію пізнавальної діяльності, розвиток професійного мислення та формування практичних умінь.

Особливу увагу приділено визначенню структури досліджуваного феномену: автором обґрунтовано компоненти (мотиваційний, знаннєвий, діяльнісний, особистісний), критерії та показники сформованості готовності до професійної діяльності, що створює основу для подальшої експериментальної перевірки.

У *другому розділі* дисертаційного дослідження обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій та розроблено структурно-функціональну модель цього процесу.

У підрозділі 2.1 здійснено аналіз сучасного стану сформованості готовності здобувачів до професійної діяльності, що дало змогу виявити наявні

проблеми та суперечності у професійній підготовці. У підрозділі 2.2 охарактеризовано особливості використання цифрових технологій у професійній підготовці, зокрема застосування цифрового контенту, відеоматеріалів, онлайн-інструментів та інтерактивних форм навчання. У підрозділі 2.3 автором визначено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки, серед яких: створення інтерактивного освітнього середовища, використання широкого спектра цифрових технологій, занурення здобувачів у професійно орієнтовані симуляції та організація самоосвітньої діяльності. У підрозділі 2.4 розроблено структурно-функціональну модель підготовки, що включає взаємопов'язані блоки (цільовий, теоретико-методологічний, організаційно-процесуальний, аналітико-діагностичний, результативний), які забезпечують цілісність і ефективність освітнього процесу.

У *третьому розділі* дисертаційного дослідження представлено організацію та результати експериментальної перевірки ефективності визначених організаційно-педагогічних умов і розробленої моделі.

Описано етапи педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний), методику його проведення та інструментарій діагностики рівнів сформованості готовності здобувачів до професійної діяльності.

Результати дослідження засвідчили позитивну динаміку змін у експериментальних групах, зокрема істотне зростання частки здобувачів із високим рівнем готовності (з 10,39 % до 31,17 %), що суттєво перевищує показники контрольних груп.

Зменшення кількості здобувачів із низьким рівнем готовності до нуля в експериментальних групах підтверджує ефективність запропонованих педагогічних рішень.

Отримані результати статистично обґрунтовані та свідчать про доцільність упровадження розробленої моделі та організаційно-педагогічних умов у практику підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту.

Висновки дисертаційного дослідження структуровано репрезентують

узагальнені положення дослідження та розкривають внесок автора у розв'язання представленої в дисертації проблематики. Вони чітко сформульовані та ґрунтуються на отриманих наукових та практичних результатах дослідження.

Список використаних джерел відображає обсяг використаної літератури та рівень вивчення досліджуваної проблеми. Список використаних джерел оформлено відповідно до вимог, які ставляться до такого роду робіт.

Додатки дисертаційної роботи містять матеріали, що забезпечують емпіричну та методичну основу дослідження, зокрема: діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту до професійної діяльності (анкети, тести, опитувальники), результати констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту, а також матеріали їх статистичної обробки.

У додатках представлено навчально-методичне забезпечення професійної підготовки здобувачів засобами цифрових технологій, зокрема приклади цифрового контенту, професійно орієнтованих завдань, ситуаційних вправ, сценаріїв вебквестів, дидактичних ігор та інтерактивних форм організації навчання.

Окрему групу становлять матеріали, що ілюструють реалізацію структурно-функціональної моделі підготовки, зокрема розроблені сценарії занять, алгоритми виконання професійних завдань, приклади використання відеоматеріалів та мультимедійних ресурсів у процесі навчання.

Також у додатках подано матеріали щодо організації та проведення навчально-практичної діяльності, включаючи зразки професійно орієнтованих симуляцій, кейсів з технічного обслуговування і ремонту автомобільного транспорту, а також методичні рекомендації для викладачів щодо впровадження цифрових технологій у освітній процес.

Додатки доповнюють основний зміст дисертації, конкретизують отримані результати та підтверджують їх практичну спрямованість і можливість використання у закладах фахової передвищої освіти.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в наукових публікаціях. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць (10 з яких є одноосібними наукових публікаціях автора), з яких 5 відображають основні наукові результати дисертації, 7 – апробаційного характеру. Наукові праці, опубліковані за темою дослідження, містять обґрунтовані наукові результати відповідно до поставлених завдань та характеризуються повним та якісним викладом матеріалів дисертації.

Оцінка рівня виконання наукового завдання та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Визначене здобувачем наукове завдання, що полягало у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов і структурно-функціональної моделі професійної підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій, вважаємо виконаним. Його виконання забезпечувалось ґрунтовним опрацюванням літературних джерел, систематизацією концептуальних положень учених щодо питання підготовки майбутніх фахівців з автомобільного транспорту, та теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов і структурно-функціональної моделі професійної підготовки фахівців в галузі транспорту.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені з дотриманням логічної послідовності, чіткого викладу інформації та структурованості поданих матеріалів.

Автор дисертаційної роботи засвідчив високий рівень володіння методами наукового пошуку, про що свідчить відповідність застосованих методів обраній стратегії дослідження та поставленим у роботі завданням, їх взаємодоповнюваність та здатність забезпечити отримання достовірних та об'єктивних даних. Теоретичні методи (критичний аналіз сучасних вітчизняних

і зарубіжних наукових джерел із методики, педагогіки, психології, лінгвістики з метою визначення стану досліджуваної проблеми, її методологічних та методичних основ; вивчення нормативної документації, програм навчальних дисциплін з метою узагальнення теоретичних даних із проблеми дослідження; моделювання навчального процесу використовуючи запропоновану модель) дали змогу визначити теоретичні передумови дослідження, сформулювати теоретичні та методичні підходи і принципи, які регулюють процес підготовки майбутніх фахівців з автомобільного транспорту, обґрунтувати зміст навчання і визначити критерії відбору навчального матеріалу. Емпіричні методи спостереження й аналіз педагогічних явищ і процесів; анкетування, тестування та вирішення завдань з метою визначення стану готовності майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту до професійної діяльності; опитування задля визначення стану розвитку мотивації до опанування фахових знань та реалізації у професії; експертна оцінка – для визначення переліку потенційно дієвих організаційно-педагогічних умов; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою апробації організаційно-педагогічних умов і структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій, визначення кількісного та якісного рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту

Обробка кількісних даних здійснювалася з методами статистичної обробки даних (факторний аналіз, критерій Колмагорова-Смирнова), перевірка статистичної гіпотези.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. При рецензуванні дисертації порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) та текстових запозичень не виявлено. Дисертація є самостійно виконаним

науковим дослідженням, усі ідеї та наукові положення, викладені у ній, отримані автором особисто.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Відзначаючи серйозність, наукову добросовісність та цінність зазначеного дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне вказати на деякі дискусійні положення та висловити окремі зауваження та побажання.

1. Вважаємо, що результативний блок моделі структурно-функціональної моделі підготовки фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій потребує більш чіткої конкретизації, зокрема щодо критеріїв оцінювання рівнів сформованості готовності та механізмів корекції освітнього процесу за результатами діагностики.

2. У підрозділі 2.3 достатньо ґрунтовно представлено теоретичне обґрунтування сутності організаційно-педагогічних умов та їх класифікацію, однак окремі узагальнення щодо співвіднесення різних підходів до трактування цих умов могли б бути подані більш компактно, з акцентом на авторську позицію.

3. Вважаємо, що опис результатів факторного аналізу є достатньо детальним і аргументованим, проте інтерпретація окремих факторів могла б супроводжуватися більш чітким підкресленням їхнього взаємозв'язку між собою в межах цілісної моделі підготовки майбутніх фахівців.

Проте висловлені зауваження та рекомендації не є принциповими і не впливають на загалом високу оцінку наукового рівня дисертації.

Висновок. Аналіз дисертації Бубняка Юрія Романовича «Підготовка фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій» та опублікованих за результатами дисертаційного дослідження наукових праць дає підстави для висновку, що дисертація є оригінальною, самостійною, цілісною, завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає вимогам спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Дисертація Юрія БУБНЯКА «Підготовка фахових молодших бакалаврів з автомобільного транспорту засобами цифрових технологій» на здобуття ступеня

доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого КМУ від 12.01.2022 р. № 44, що дає підстави для присудження Бубняку Юрію Романовичу наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри машинознавства та транспорту

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

Степан СІТКАР

Підпис *Сіткарь С.*
Засвідчую:
начальник відділу кадрів *М. Панаїт*